СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. | Ч. 11. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 15 січня 1932. | VOL. XL. | No. 11. | Jersey City, N. J., Friday, January 15, 1932. | THREE CENTS.

РІЗДВЯНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ В СТАРІМ КРАЮ.

ПІЛСУДСЬКИЙ РОЗПРАВИВСЯ ЗІ СВОЇМИ ПРОТИВНИКАМИ

БЕРЕСТЕЙСЬКИХ ВЯЗНІВ ЗАСУДЖЕНО НА ТЯЖКУ ВЯЗНИЦЮ. ВІДБУЛИСЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ДИКТАТУРИ ПІЛСУДСЬКОГО. ПЕРЕВЕДЕНО НОВІ АРЕШТИ.

ВАРШАВА (Польща). — 10 лідерів польських лівих політичних партій, що сиділи в фортеці Берестя Литовського, де зазнали ганебних знущань над собою й тяжкого побиття, тепер засуджено на тяжку вязницю на час від півтора до трох років. Варшавський суд судив їх по старому австрійському закону за підюджування населення до бунту проти влади.

Серед засуджених знаходиться бувший премієр Вітос, якому вже минуло 70 років віку. Його засуджено на півтора року. Жидівського посла й соціялістичного лідера Лібермана засуджено на три роки тяжкої вязниці. Між покараними знаходятся: Кернік, що був два рази міністром, проф. Барліцький, Цьолкош, Дубош і Мастек — соціялістичні лідери; Багінський і Путек — лідери селянської партії, Корфанти та професор Праґер. Всі ці особи відограли визначнішу ролю як лідери партій, посли до сойму й члени уряду в найтяжчі часи творення польської держави й боротьби її з большевиками. Свого часу на них спирався Пілсудський як голова держави й начальник армії.

Засуджено їх формально за те, що вони були авторами резолюції великого краківського зїзду опозиційних партій, у якій був заявлений протест проти диктатури Пілсудського й самочинного захоплення ним влади та де закликалося населення до боротьби за привернення конституції, яку порушив Пілсудський, установлюючи свою фактичну диктатуру, коли силою повалив уряд Вітоса й президента держави й поставив на його місце Мосціцького.

Засуд лідерів польських партій і довголітніх провідників польського народу та борців за державу викликав протест зі сторони присутніх у суді людей, а потім вуличні демонстрації у Варшаві та в Берестю проти диктатури Пілсудського. Публика в салі суду засипала засуджених цвітами з криками: „Хай жиє вільна Польща! Хай жиє справедливість!", а до того: „Геть з диктатурою Пілсудського! Геть з ганебним присудом!"

З такимиж гаслами відбулися вуличні демонстрації у Варшаві та в Берестю. Поліція зброєю розганяла демонстрантів і декого поранила та перевела численні арешти. В країні тепер панує напружене становище. Ніхто не знає, що буде з тими партіями лідерів, котрих засуджено, а партії признано незаконними, бо вони противляться сучасному режімови в Польщі.

ЛЯВАЛЬ СФОРМУВАВ НОВИЙ УРЯД.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр Ляваль утворив новий уряд. Майже всі попередні міністри лишилися в уряді. Лише з уряду вийшов Бріян, а теку міністра справ закордонних обняв сам Ляваль. Міністром війни став Тардю, а міністром внутрішніх справ молодий, 38-літній заступник міністра справ внутрішніх, Каталя.

Сподіваються, що уряд Ляваля буде мати необхідну більшість у парляменті, бо його підтримують не лише помірковані партії, але й радикали.

МОСКВА СТУРБОВАНА АКЦІЄЮ ЯПОНІЇ.

МОСКВА (СССР). — Большевицька преса подає під велиликими наголовками через цілі сторінки ґазет про те, що Японія готується поширити свою военну акцію на китайську територію аж до Пекіна, а крім того на північчі Манджурії до російського кордону та на середню Монґолію.

Московські ґазети стурбовані тим, що Японія без перестанку посилає в Манджурію все нові війська. Операції Японців у північній Манджурії загрожуватимуть Східно-Китайській залізниці та Харбінови, що являється центром управи цією залізницею, де перебувають усі большевицькі уряди, що керують разом з Китайцями залізницею. Вихід Японців до середньої Монґолії загрожує зовнішній Монґолії, що тепер є радянською републикою, союзною з радянською Росією.

ЯПОНЦІ ЗАСПОКОЮЮТЬ ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Японський посол передав офіційне повідомлення анґлійському урядови, що Японія буде неухильно провадити політику „відчинених дверей" у Манджурії та в Китаю. Отож вона не думає порушувати інтересів інших держав на Далекому Сході.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД У ФІНАНСОВИХ КЛОПОТАХ.

ШАНҐАЙ (Китай). — До всіх клопотів, які має китайський націоналістичний уряд, прибув ще один, і мабуть найтяжчий. Нанкінський уряд тепер переживає тяжку фінансову крізу, яка викликала резиґнацію міністра фінансів.

ПРОТИ ДИКТАТУРИ В ЮГОСЛАВІЇ.

Студенти загребського університету врядили протестаційну демонстрацію проти диктатури в Югославії та проти порушення королем конституції й позбавлення населення певних прав. Поліція не випустила демонстрантів з будинку університету на вулицю. Пізніше відбулися подібні демонстрації населення в місті Загребі та селянства в Дальматії й Босні.

ПОЛЬСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ СУДЯТЬ ЗА НАКЛЕПИ.

Краківський суд засудив одного з редокаторів краківського „Курієрка", А. Блажейовського, на 5 місяців тюрми з заміною тієї кари на гривну 3,000 золотих. Засудили цього краківського редактора за наклепи проти особи краківського адвоката Розенцвайґа. Суд ствердив у присуді, що вислови у статтях п. Блажейовського проти п. Розенцвайґа були „гидотні своїм змістом і такі, що не лицюють з журналістичною етикою".

ІНВАЛІДИ В ПОЛЬЩІ.

Урядова статистика з останніх часів виказує, що в цілій Польщі є тепер 150,208 военних інвалідів, між ними 27,173 таких, що не дістають з державного скарбу ніякої ренти, бо ступінь їх нездібности до праці означено нижче 15 процентів. Інвалідів бувших польських формацій (леґіонів, корпуси і т. п.) начисляють 1,247, бувшої російської армії 16,473 осіб, бувшої німецької армії 55,122, бувшої австрійської армії 50,173 і теперішньої польської армії 26,900 осіб. Зпоміж інвалідів, що знаходяться на терені цілої держави, 115, 562 є польської народности, 23,590 української, 2,894 білоруської, 3,155 німецької, 117 російської, 4,139 жидівської та 71 інвалідів інших народностей.

ПОЖЕЖА БУДИНКІВ ЧОРТКІВСЬКОГО СТАРОСТИ.

У Черемхові (пов. Коломия) повстала пожежа в господарських будинках Казимира Голінського, повітового старости в Чорткові. Зґоріла стодола зі збіжем, вартости 9 тис. зол. Польські джерела здогадуються, що це був підпал з пімсти.

РЕСТОРАН, ДЕ ПРОДАЮТЬ КАЛЬОРІЇ.

У промисловому музеї Мінхену виставили автомат, який показує, скільки кальорій потребує людина, що їсть перед ним, щоби бути ситою. Автомат користується таким успіхом, що мінхенський реставратор постановив відкрити ресторан, де всі страви будуть обраховані докладно на кальорії.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ХМАРОЛОМУ.

Сицилійську місцевість Кальталжіроне навістив великий хмаролім, наслідком якого завалився костел св. Катерини. Стіни костела впали на два сусідні домики. Домики, в яких мешкали дві родини, теж повалилися. Під їхніми румовищами згинуло кілька дітей, а кілька осіб вдалося відгребти живими зпід румовищ.

БУВШИЙ ПОСОЛ І БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ ВЯЗЕНЬ ОЛЕКСАНДЕР ВИСЛОЦЬКИЙ У „БРИҐІДКАХ".

Цими днями перевезено з золочівської вязниці до вязниці при вул. Казимирській, до т. зв. „Бриґідок", бувшого українського посла й берестейського вязня, Олександра Вислоцького. Це єдиний зпоміж бувших членів Української Парляментарної Репрезентації і також єдиний зпоміж бувших берестейських вязнів, який досі перебуває за вязничними мурами!...

„ВЕНҐЕР, ПОЛЯК — ДВА БРАТАНКІ".

До редакції львівського „Нового Часу" надійшла почтою 4-сторінкова летючка п. н. „Польська відповідь сенат. Бора" (американський сенатор, який заявив, що Поморя і Данціґ треба віддати Німеччині). Летючка видана в Кракові, а підписав її якийсь кс. професор Юзеф Скшипец.

В цій летючці автор протестує проти віддання Поморя Німцям, але... годиться, ба, не тільки годиться, але просто домагається ревізії договору в Тріянон (де обкроєно Мадярщину) і створення спільної границі між Польщею і Мадярщиною. Ціла летючка має на меті „знищити" Чехію, бо... Чехи ширять між Українцями в Східній Галичині ненависть проти Польщі.

Летючка кінчиться таким богатомовним рефреном:
Венґер, Поляк — два братанкі
Словак, Поляк — два братанкі
Чех — то подстепни вруґ.

До Америки летючка ще певно не прийшла. На всякий випадок, якщо сен. Бора дістане серцевий атак — ксьондз проф. Юзеф Скшипец буде мати його на совісти. Бідний Бора.

САМОГУБСТВО 90-ЛІТНЬОГО СВЯЩЕНИКА.

В югославянській місцевости Костовіци застрілився 90-літній православний священик, Дмитро Руровац, директор місцевої бібліотеки патріярхату. о. Руровац святкував недавно 70-літній ювилей своєї священичої діяльности і тішився дуже великою повагою між ученими, бо оголосив коло тисячі научних праць. Останніми днями він жалівся своїм приятелям, що вже не може працювати. І це, здається, було причиною його самогубства, що викликало в цілій Югославії велике враження.

ПОЖЕЖА В ФОНДАЦІЇ ІМ. О. ФОЛИСА.

На фільварку Ол. Кошки в Закомарі згоріла 1 стирта жита, 1 стирта соломи та в фондації ім. о. Фолиса 2 стодолі. Шкоди є на 20,000 зол. Є підозріння що пожежа повстала з підпалу.

АРЕШТУВАЛИ ВІЙТА.

На приказ прокуратора при окружнім суді в Перемишлі на жадання Повітового Виділу в Ярославі арештували після люстрації начальника громади Тухля, пов. Ярослав, Петра Булата. Булата відставили до вязниці в Перемишлі. Йому закидають крадіж громадських грошей.

ГІСПЯ 15-ЛІТНЬОЇ МОВЧАНКИ.

Під Верденом упало було французьке гарматне стрільно й присипало землею німецького вояка Шульца. Цілу добу перебув він живцем закопаний у „могилі". Після того, як його відкопали, Шульц утратив спроможність говорити; це тревало до недавна. Шульц сидів серед сімі та обідав. Біля його тарілки лежав на столі записник і олівець. Балакали про якийсь прогріх молодшого синка Шульца; гнівалася дружина Шульца — гнівався також він сам. Свій гнів виявив він нагальною зміною настрою: його лице то червоніло то блідло. Несподівано сталося те, що домашні признали чудом, а лікарі вислідом схвилювання: Шульц промовив і сказав синкові все, що думав про його вчинок. Лікарі показували Шульца в медичному товаристві в Дісельдорфі. Балакає він так свобідно, як говорив перед війною.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У БЕРЕЖАНАХ.

30. V. 1931. вбито Мих. Жулинського, листаря зі Стратина біля Рогатина. Як обвинувачені в тому вбивстві станули два стратинські 21-літні парубки, Ол. Кіжецький та Ів. Януш. Кіжецький признався був у слідстві, що постановив убити листаря задля грабежі. До вбивства намовив його Януш. Переконував його, що замісць працювати ввесь день за 2 зол., краще виконати якусь грабіж і так здобути більшу суму грошей. Януш хвалився, що вже раз брав участь у грабежі. Кіжецький засівся в лісі на листаря, та коли Януш не прийшов тут, він сам убив листаря Жулинського молотком. Тіло сховав у глибині ліса та прикрив листям і хворостом.

На основі вердикту присяглих суддів бережанського суду трибунал засудив Кіжецького на смерть, а Януша на кару тяжкої тюрми за крадіж, і то інших річей, що не походили з того грабіжницького вбивства.

РУЇННИКИ.

Сповіщають з Москви, що совітські власти висадили в воздух одну з найкращих та найбільщих московських церков — Собор Спасителя. Вибух був такий сильний, що в сусідніх домах повилітали всі віконні шиби, а детонацію чули в цілій Москві. Перед висадженням у воздух совітські власти зняли з бань церкви золоту бляху. Кажуть, що на площі, де стояв цей собор, совіти мають вибудувати великий будинок, де відбуватимуться загально-совітські зїзди.

РЕВІЗІЯ В ХОДОСАХ НА ВОЛИНІ.

Три поліцаї й один розвідчик з поліційної станиці з Александрії перевели ревізію в помешканні Петра Чертова в Ходосів у його неприсутности. Двері помешкання були зачинені, поліцаї зняли замок, увійшли до помешкання та забрали трохи паперів. Про самовільне розбиття замку повідомив пошкодований повітову владу. Це четверта в черги ревізія — з невідомої причини в цього громадянина.

ГУВЕР ЛИШАЄ ПИТАННЯ ЕВРОПИ ДЛЯ ДОМАШНІХ СПРАВ

ОБМЕЖЕННЯ УЗБРОЄНЬ ВИЇМОК.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер дав через своїх приятелів до зрозуміння, що він не думає далі займатися европейськими справами так довго, поки не будуть полагоджені домашні питання Америки.

Тільки справа обмеження зоружень становить виїмок.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ВИБОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Приятелі сенатора Бори почали кампанію за здобуття для нього номінації на кандидата републиканської партії на уряд президента Злучених Держав.

Кажуть, що сенатор Джансон з Каліфорнії вагається, чи заявитися кандидатом на номінацію.

Демократи постановили відбувати по цілому краю „обіди побіди" для президіяльної аґітації.

МЕЛОН ЗА ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Мелон виступив з заявою, що федеральний уряд не може вже більше позичати гроша для зрівноважування свого буджету та що він мусить наложити вищий податок.

По обчисленням скарбу уряд мав шукати 920 міліонів долярів більше з податків, ніж останнього року.

ХОЧЕ ТАКИ ОБЖАЛОВУВАТИ МЕЛОНА.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Петмен таки настає на те, щоб обжалувати перед конґресом секретаря скарбу Мелона за нарушення правил урядовання тим, що він дальше займається веденням бизнесу, хоча став державним урядником.

ВЧЕНІ ЗНОВ ЗА ПИВО.

ВАШИНҐТОН. — Перед субкомітетом сенату для фабрикатів знову виступили вчені з зізнаннями, що на основі їх дослідів легко-процентове пиво не є шкідливе для людського здоровля та що його треба вважати скорше за поживу.

Особливо різко виступав з подібною заявою д-р Лоск, професор Корнельського університету.

ЯК ЛЮДИ ДБАЮТЬ ЗА СВОЇ ІНТЕРЕСИ.

ВАШИНҐТОН. — З американською делеґацією на конференцію для зменшення узброєнь виїдуть чотири жінки, вибрані жіночими орґанізаціями для „обсервацій" конференції. Вони повезуть з собою меморіял американських жінок за розоруження, підписаний пів міліоном Американок.

ЗАМІТНІ ТЕХНІЧНІ ВИНАХОДИ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Нюйорського Електричного Товариства, що обєднує визначних електричних інжинірів, виступали ріжні інжиніри з відчитами й демонстраціями про свої винаходи.

Один показав придуману ним лямпу, яка світить при тій самій силі шість разів ясніще, ніж найкраща лямпа, придумана досі. Другий показав скло, яке не забруджується. Один інжинір оповідав про те, якто він думає концентрувати сонячне світло при помочі зосередоточених сочок до висоти 10,000 степенів Фаренгайта.

ДИВАЧНА ПОГОДА В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Від коли в Ню Йорку записують погоду, ще ніколи не записано в січні такої високої температури, як у середу, 13 січня 1932 року. Термометер дійшов там до 67 степенів Фаренгайта. В парках і городах почали розвиватися квіти наче на весну.

Тимчасом околиці Америки, що звичайно мають лагідну зиму, мають заметілі й вітруги. В Каліфорнії, примірoм, упав грубий сніг. Від бурі в стейті Алабамі загинули 12 людей. Тисячі людей лишилися без даху над головою через виливи рік в Алабамі й Місісіпі.

НАРОДИ ДАЮТЬ СЕБЕ ПІЗНАВАТИ.

НЮ ЙОРК.— Щоби зближитись, датися краще пізнати й розвинути свою торговлю, Угорщина уладила в крамниці Блуминґдейла виставу мадярської штуки й промислу.

БОЖЕВІЛЬНИЙ ВЯЗЕНЬ УБИВ ДОЧКУ ВЯЗНИЧНОГО ЛІКАРЯ.

БЕЛФОНТ, ПА. — Вязень, призначений вязничним зарядом для обслуги вязничного лікаря, д-ра Гикока, знасилував, а опісля зарізав ножем 22-літню дочку лікаря, Елизабету Ґикок.

Замітно, що д-р Гикок був у вязниці начальником відділу для умово хорих та що він признавав вязня умово хорим, але не небезпечним для людей.

Вязень, Фред Калинс на імя, доконавши страшного вчинку, пішов пішки до вязниці та розповів, що він зробив; одначе не міг подати, в якій цілі дівчину вбив.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

"THE UKRAINIANS ARE LIKELY TO WIN"

Відомий шикаґовський дневник „Ди Шикаґо Нюз" приніс недавно з Берліна кореспонденцію свого спеціяльного кореспондента, Едґара Ансела Моврера, про українську справу.

Кореспонденція має в собі багато неточностей, неясностей, недоказаних, схоплених зі слуху вісток. Він повторяє польський арґумент проти самостійности українського народу, бо, мовляв, він майже ніколи не був самостійним. Він повторяє за Москалями, що український рух викликала Австрія, щоби дражнити Росію. Він повторяє за Поляками, що Німці дають гроші на піддержання „української аґітації"...

Коли поминути ці пожалування гідні хиби, стаття заслугує на увагу оцінкою ваги української справи для міжнародньої політики. Про це головно ходить кореспондентови в цій статті, яку він починає словами:

„Чужинці, які студіюють українське питання, вірять, що скорше чи пізніше Українці, а що найменше та частина, що під Польщею, стануть самостійною державою".

Здавалося би, виводить автор, що все промовляє проти того, щоби сталося інакше, себто немовби все складається на те, щоб Українці перемінилися в Поляків. Їх орґанізаційна неміч, суспільний склад народу, брак інтеліґенції й купецтва — все те, здавалося, показувало на те, що Поляки зломлять український нарід. Мимо цього Українці вдержали свою відрубність і пірвалися до самостійного державного життя.

Поляки пішли проти них війною й побили їх та забрали Західню Україну. Знову немовби здавалося, що Українці подадуться під польським натиском. Та знову сталось інакше. Нині всі Українці є проти Поляків — каже Моврер: Левицький, провідник УНДА, уміркованo; Шептицький більш енерґічно, а УВО в непримирний спосіб. Безвислідність угодових розмов з Поляками скріпляла революційну боротьбу, а ця викликала нові польські репресії, з котрих найбільшою була відома „пацифікація" з 1930 року. „Пацифікація" осоромила Поляків перед світом, але їх не відвернула від насильної асиміліції Українців.

Та це не зломить Українців. Хоч їх справа нині перед Ліґою виглядає безнадійно, „хоч нині вони можуть зробити мало, на дальшу мету їх заходи дуже легко можуть скінчитись успіхом".

Н. Степанівський.

РОЗМОВИ З ЛЮДЬМИ, ЩО ПОБУВАЛИ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

(Лист з Праги, Чехословаччина).

Відомо, що ще перед світовою війною багато Чехів оселилося на території бувшої російської імперії, а особливо на Україні. Чеський купець, чеський ремісник і робітник знаходив широке поле для праці на Сході Европи.

Прийшла світова війна. Десятки тисяч Чехів з австрійської армії опинилися в російському полоні, головно на Україні, а як прийшла революція, то Чехи й Словаки створили свої леґіони. Ці леґіони мирно і з боєм пробили собі шлях з Київа аж до Владовостока через Сибір і вернулися додому, в свою незалежну републику. За цей час тисячі Чехів побачили на власні очі природні богацтва України й Росії й завсіди, згадуючи про країни Східної Европи, кажуть: „Багата країна, але не має порядку".

Протягом большевицького панування з Радянського Союзу повтікали навіть ті Чехи, що жили в Росії по трицять і сорок років.

За останні два роки помічаємо зворот. Правда, й тепер кождий Чех, що з попередніх часів живе в радянському союзі, старається вирватись із „совітського раю". Але немало Чехів їде тепер до радянської держави, як робітники, інжиніри, конструктори і т. п. Ці люди їдуть туди не з симпатії до большевизму, а зматеріяльного інтересу, бо їм обіцяють там добре платити в закордонній „твердій" валюті (в долярах).

Статистика взятих закордонних пашпортів у Чехословаччині показує, що на рік 1931 з републики виїхало найбільше осіб до Франції, а на другім місці стоїть число людей, що вимандрували в СССР.

Не тільки заробітчани їдуть в СССР з Чехословаччини, а також і деякі чеські політики, студенти й письменники відвідали в році 1931 країну Сталінових чудес.

Своїм звичаєм політики, учені й письменники, побувавши в державі Сталіна, влаштовують доповіді для ширшого або вужчого круга про те, що вони бачили й чули в СССР.

Хочу поділитися з читачами „Свободи" тим, що я чув від багатьох людей, які побували в ріжних країнах радянського союзу й зосібна на Україні.

Почну з наймолодших. Кілька десятків молодих студентів чеських високих шкіл їздили по СССР. Їздили не своїм коштом, а на щедру допомогу большевицького правительства. Вернувшись у Прагу, ці наївні люди (а може й не такі наївні, як удають) оповідають казки про зріст, розцвіт і будівництво в радянському союзі. Їх захопила „широка натура" московських диктаторів, які визискують робітника й селянина так, як не вміє визискувати найтяжчий капіталізм, і будують на кістках цілого покоління свої „піраміди" — фабрики та інші підприємства. За бездушними річами — електровнями, фабриками, театрами то-що молоді студенти не побачили **живих людей**, яких примусила диктатура переносити голод і холод, злидні й неволю. Чеські студенти не бачили в СССР бунту людности проти влади, й вони рішили, що коли там люди мовчать, то значить „благоденствують"...

Іншого характеру були доповіді п. Шеби, впливового діяча чеської націонал-соціялістичної партії. П. Шеба був у Росії й по інших частинах радянського союзу й вернувся з враженням, що в СССР не так зле, як пишуть і кажуть. Шеба бачив і „самого" Сталіна. Оповідав у своєму рефераті, що Сталін „парубок моторний" („мазани хляп") і що стоїть на чолі комуністичної партії. П. Шеба є тої думки, що російський народ нездібний правити своєю державою й що тільки через те там багато в комуністичній партії та в державних урядах не-Росіян — Жидів, Кавказців і т. і.

Мені довелося бути на інтимних сходинах, де п. Шеба дав більшу волю своїй фантазії й описував ті вигоди, які може мати чехословацька република від господарського співробітництва з СССР. Він дуже рожево освітлював відносини під владою большевиків і висловився про Росіян, що вони, перетерпівши режім Івана Грозного та інших царів, перенесуть ще й режім Сталіна. Після нього встав один Чех-леґіонер, що недавно втік з большевицького раю, і гострими словами напав на референта, якому закидав поверховність. „Ви там їздили в першоклясних ваґонах і розповідаєте нам те, що були ласкаві вам показати большевицькі комісари. Робітників і селян ви не бачили; а як бачили, то вони не сміли вам сказати правду про своє життя, бо з усіх боків за ними слідкують очі чекістів. Ви нам оповідаєте про нові фабрики, але нічого не говорите про те, як там люди **здихають** з голоду! Ваша „правда" про СССР гірша від брехні, бо ви самі собі не хочете признатись, що большевицькі аґенти вас водили там за ніс"...

Довелось мені побувати ще на одних зборах, де теж доповідала ґрупа чеських журналістів, що їздила в радянський Союз. Загальний тон був такий, що, мовляв, Чех, або взагалі західний Европеєць чи Американець, не міг би витерпіти таких злиднів і такого поневолення, як в СССР, але Росіяни до того звикли й якось живуть. І на цих сходинах виступали два Чехи, що недавно утекли з большевицького царства. Один був робітник з Петербурга, а другий інжинір. Робітник простими й зрозумілими словами розповів, як живуть пролетарі в Росії, як доводиться цілі дні стояти в черзі коло крамниць за хлібом, як люди мусять прати без мила, як їх нужда заїдає. Навіть на те, щоб поголитись, потрібно стояти годинами в черзі у голяря.

Інжинір оповідав про свої митарства. Він поїхав перед двома роками в СССР з умовою, що йому большевики будуть платити в закордонній валюті, як доброму фаховцеві. Але цей інжинір людина совісна, й не міг переносити такої нерівности, такого знущання купки узброєних бандитів над міліонами працюючих людей. І він, не додержавши контракту утік з тої фабрики, де працював. Не міг він звернутися до чеської дипльоматичної місії в Москві, бо боявся, що за це його десь у тісному кутку комуністи задушать і скажуть, що то „нещасливий випадок". „Ви цьому не дивуйтеся, сказав інжинір; „там люди живуть, як мухи, й ніхто за це не відповідає. Тому я рішив мандрувати, де можна, залізницею, а де пішки. Добре, що мав з собою гроші в чужій валюті, бо за совітські червінці ніде нічого не купиш. А ціну доляра знають люди у найглухішому селі.

„Мене дивує, казав інжинір, що ще й досі тут чуємо про „російський народ", так ніби в СССР живуть тільки Росіяни. В радянському союзі є багато народів, між ними й такі, що стоять культурно **вище від Росіян, як ось, наприклад, Українці.** Я, панове, своїми ногами зміряв усю Україну, бо дійшов пішки аж до Одеси, де й сів на пароплав, тайно від большевицької поліції. **Можу вас запевнити, що український народ є, він живе, він хоче свободи й бореться за неї. Що місяця в цілому радянському союзі убивають до 70 большевицьких аґентів, але всі кажуть, що з цих 70 убитих 50—60 припадає на Україну. Всюди на Україні, де я був, чув я, що Українці хочуть своєї власної держави, незалежної від Москви.** До західно-европейських держав українська людність ставиться з симпатією, **але Польщу ненавидить так, що я й сам здивувався.** Причина є та, що Українці знають про гноблення їхніх братів під польською владою в Галичині й на Волині. Панове — сказав інжинір при кінці своєї промови, знайте, що **Росія дивиться в Азію,** вона від нашої републики далеко й має союз з Німеччиною. Зате Україна — це наша сусідка. **Хоч українські землі тепер розділено між** кількома державами, але **прийде час, і український народ** визволиться. Так уже тепер треба шукати шляхів на Україну, до українського серця. **Треба для того перестати гратися з москвофільством на Підкарпатській Руси,** бо ми за це від Росіян не дістанемо подяки, а серед Українців накличемо на себе ненависть".

Іду залізницею з одним не по тутешньому одягненим чоловіком. Починаємо розмову. Він Чех з радянської Волині, добре говорить по українському, бо прожив на Україні понад 30 років. Згадує про те пекло, яке йому довелось перебути під большевиками. Про колективізацію каже, що хотів би, щоб вона здійснилася на 100%, бо так швидшеб упала большевицька влада. Оповідає про шпіонажу на Україні. Наводить такий приклад: Зібралося трох робітників у свого товариша в вільний від праці день, випили по чарці й закусили, що Бог дав. За звичаєм лаяли большевицьку владу й усіх комісарів. На другий день всі три пішли на роботу, а коло 12 години їх кожного по одинцю викликав директор фабрики-комуніст, який лаяв їх і загрожував негайно повиганяти з фабрики. „За що?" — питає кожний. „А, ти не знаєш? А вчора що ти говорив на радянську владу в гостях у свого товариша?" Скінчилась робота й оба побігли до того товариша, що у нього вчора гостювали. „Ах ти, сякий-такий, провокаторе, ти запродана душа твоя!" Вони до нього трохи не лізуть битись, а він їх шпіонами називає. Аж ось приходить господарева мала дівчина зі школи й уся справа вияснюється: дівчина мала зі школи задачу — написати, що дома бачила й чула й вона щиро й правдиво понаписувала в зошит, що було чора вдома. Учитель, прочитавши, зараз же передав „злочинний зшиток" до ДПУ і робітники мусіли йти до директора виправдуватись, що вони не вороги большеицької влади...

Недавно мав я розмову з одним Чехом, що їздив в СССР, як він каже, „на розглядини". Бував він і раніше на Україні та в Росії. Має там і тут знайомих і приятелів, які йому показали не тільки те, що звичайно показують цікавим чужинцям, але й таке, що большевики від чужого ока стараються ховати.

Найбільше його вразила зміна на Україні. **Українська національна свідомість росте; не вважаючи на перешкоди, українська стихія заливає міста України. Навіть поміж комуністами України помітне невдоволення з московської політики, бо Москва коштом України будує великі підприємства в Сибірі й на Уралі, а Україну занедбує.** Був цей Чех в Державному Видавництві України, в Харкові, й бачив, як приїздили селяни по українські книги, яких не вистачає для людности, бо нема на чім друкувати.

„Яка ріжниця між Росією та Україною на ваш погляд, як чужинця"—запитав я.

— Ріжниця велика. Україна, хоч як бідує, але вона в своїй масі була й є **культурніша.** Навіть у колективних господарствах на Україні господарюють ліпше, як у Росії.

„Що думаєте про дальші перспективи України?"

— Думаю, що Україна з своїм активним, непокірним народом зостанеться в Европі; про Росію можу сказати, що вона все далі залазить в Азію. І психольоґічно Росія була і є азійська. Вся ота Нірвана, пасивність мас, віра в чудеса, деспотизм. — І тут він навів слова Ґоркого, написані про російську національну вдачу ще року 1919: **„Цей народ уміє ліпше терпіти, ніж свідомо й чесно працювати".**

Я подякував за цитат і запитав, де мій співбесідник її вичитав.

„В журналі „Комуністичний Інтернаціонал" з року 1919, число, присвячене пятьдесятим роковинам Володимира Уляновича Леніна".

В. Будзиновський.

НА ЯВОРІ НА ЗЕЛЕНІМ

(Свобідно за Розеґером).

(1)

В хаті Куртяка ніколи не було сварки, ніхто не ходив надутий, ніхто не нудив світом. В хаті Куртяка все було весело. У Куртяка все було погідне чоло, лице Куртякової все прикрашувала усмішка вдоволення. Все веселі були також їх діти: дванацятьлітна Настуня і десятьлітна Параня. Так було не лиш тому, що в господарстві оминали їх всякі більші клопоти. Так мусіло бути також тому, бо всі члени родини були такої вдачі, що ніколи нічим не журилися і все були вдоволені тим, що мали. Куртяк найбільше вдоволений був з того, що має свою Теклю. Куртякова була щаслива, що має свого Івана. Обоє були вдоволені і щасливі, що мають такі діти, як Настуня і Параня. При відпочинку, чи при роботі, в хаті чи поза хатою, все чути було пісню. Як не співала мама, то співав батько; як не співали старі, то цвірінькали їх пуцвірки. Як підросли, то й дівчата співали. В хвилях, коли Куртяк почував себе особливо вдоволеним, співав або посвистував пісню:

„На яворі, на зеленім, зазуля кувала,
Під явором чорнобрива за долю питала.
Зазуленька ворожбитка так їй ворожила:
Иди за того, що тя любить, не будеш тужила".

Діти собі співали сю пісню. Пісня замовкла і з хати давна веселість щезла, коли Куртякова тяжко занедужала і поневолі покинула мужа, осиротила діти. На селі вся домашня господарка не можлива, як нема господині. На селі кождий господар мусить мати жінку. Куртяк не хотів змарнувати маєтку, отже оженився другий раз. І друга жінка була гарна, люба і добра. Була доброю жінкою, доброю господинею і доброю мамою не своїх дітей. Хоч друга жінка гідно заступала небіжку, Куртяк в дечім перемінився. Він втратив свою давну веселість. Він далі не вередував, не сварився і в хаті далі був спокій. Лиш в прирівнанню до давніших часів був се завеликий спокій. В хаті затихли давні сміхи, давні співи. Куртяк вже неначе жадної пісні не знав. І його друга жінка не співала.

Діти, як діти. Посумували трохи за небіжкою і привикли до другої мами. Бо справді вона була їм як рідна. У дітей перемогла весела вдача, одідичена по батькови і мамі. Вони, як раньше, так і тепер, виспівували; та не в хаті, коли був батько. Діти добачили, що коли вони заспівали, то батько ставав сумний. Раз, коли Настуня заспівала „На яворі, на зеленім", батько захлипав і просив її, щоби вона сю пісню забула. Коли хотіла знати, яка причина, батько відповів:

— Як будеш старша, скажу тобі.

Від тої хвилі Настуня про зазулю на яворі вже ніколи не співала. Інші пісні співала тільки тоді, коли коло неї не було батька.

Згодом за зазулею на яворі стали йти в забуття й інші пісні. Настуня неначе забула співати. Її веселість стала потахати. Її лице, досі постійно веселе, стало поважніти, очі перестали сяти веселим блеском. Ся зміна розпочася тоді, коли Настуня зачала розуміти погляди, якими її обіймали очи парубків; коли зачала розуміти, що вона вже не дитина, а дівчина, про яку вже думає неодин, що загадав женитися. Найбільше посумніла тоді, коли раз пішла в зруб на малини і там наскочив на неї син сусіда Стефан. Він вже не балакав з нею так свобідно, як давніше, про будьщо. Був чогось дуже несмілий і плів щось таке, неначе би не знав, про що з дівчиною балакати. Нарешті, ні сіло, ні пало, цілком нечайно обіймив її за шию, вițиснув горячий цілунок на її устах, шепнув до вуха якесь любе слово і втік. Дівчина малин вже не збирала. Сіла в гущі і гірко заплакала. Сеї ночі вона не зажмурила ока. Цілу ніч оберталася з боку на бік, зітхаючи нищком, так, щоби інші не чули.

Настуня нераз бачила, що Стефан обережно, так щоби вона того не помітила, заходить і забігає їй дорогу, щоби буцімто випадково з нею зійтися. Вона таксамо обережно виминала його. Та на селі досить тяжко не зійтися з близьким сусідом. Ще тяжче оминути когось, як його поле в сусідстві і як в однім запусті пасуть корови. Найгірше було те, що хоч Настуня боялася стрічі зі Стефаном і виминала його, то її таки кортіло бодай на хвилинку зійтися з ним. Від одного його глибокого погляду в її очи їй на хвилину ставало лекше.

— Коби тільки не цілував і не плів про кохання! — думала, виминаючи його в запусті так, щоби він мусів з нею зійтися. Неначе не бачучи, що недалеко неї крутиться Стефан, сіла на вигіднім відземку, лише три кроки від другого такого відземка. Будьтоби здивувалася, що перед нею виринув Стефан і поздоровив її.

Стефан добре тямив сей перший цілунок в малинах. Він жалував і не жалував. Жалував тому, бо такою нахабністю сполошив її і вона від тої хвилі оминала його. І тепер потерпав, що втече. Не жалував, бо тоді його уста добре чули ніжну відповідь її уст. Йому любо зробилося на души і йому ще тепер солодко було на устах. Щоби її не полошити, не приступив до неї, а сів просто неї на відземку. Вона мовчала; він, після попередної стрічі з нею, не знав, чим зачинати розмову і чи взагалі зачинати. Скористав з того, що дуже гарно грав на сопілці. Витягнув сопілку зза холяви і заграв „На яворі, на зеленім, зазуля кувала". Коли скінчив, побачив, що з вій дівчини впала слеза. Збентежений сидів і не знав, що далі робити. Коли так думав, яку би то пісню ще заграти, вона промовила:

— Про ту зазулю на яворі не грай ніколи. Ні мені, ні коло нашої хати.

— А то чому? — спитав здивований. — Я її від вас знаю, бо у вашій хаті всі співали її майже що днини.

— То було ще тоді, коли мама жила. Відколи мама померла, батько взагалі не співає. Як раз я сю пісню заспівала, батько розплакався.

— Не збагну, чому. Сеж не така сумна та пісня.

— Причина така: Коли мій батько був ще парубком, а небіжка мама дівчиною, вони любилися безнадійно, бо батько дівчини, великий богач, не хотів дати дитини, як казав, халупникови. Мій батько не був халупником, бо в селі був середним господарем. Та богач хотів мати зятем такогож богача, яким він сам був. Одної днини мій батько зійшовся з богачем на дорозі і знов став благати, щоби він йому дав дівчину. Та богач затявся, кажучи:

„Я для неї маю вже іншого. Не кажи мені, що й вона тебе любить, бо я не сліпий. Та коли я женився, то знав, що моя дівчина іншого любила. Любила, поки не дали її силоміць за мене. Коли вже стала моєю жінкою, забула за тамтого і полюбила мене. Чи хто в селі посміє сказати, або хоч би подумати, що вона невірна жінка, що вона не добра господиня, що вона лиха мати моїх дітей? Так буде й з моєю донькою".

— Саме тоді попри них переходив гурток дівчат, що з серпами йшли жати пшеницю богача. Між ними була і його дочка. Минаючи їх, дівчата заспівали „На яворі, на зеленім". Богач, вислухавши, підвів голову, почіхався за вухом і гукнув на доньку, щоби прийшла до нього. Донька приступила з жахом на лици. І в мого батька була душа на рамени. Богач, стурбований, промовив:

„Всі проти мене! Коли устами дівчат зазуля таке виворожила, то... нехай вас Господь Бог благословить... Тепер до роботи, щоби пшениця не висипалася!"

— Сій пісни батько завдячував свою першу жінку. Тому то ся пісня була йому і мамі така люба. Вони майже що днини співали її. Тепер, по смерти мами, пісня батькови лише жалю завдає... Батькови і... і мені.

— Чому тобі?

— Бо мені й пісня не поможе. Для мене зазуля на яворі лиха ворожка.

— Твій батько навидить мене. Як скажемо, що любимося...

При тих словах Стефан встав і приступив до дівчини. Вона схопилася і відскочила від нього... та аж тоді, коли він, обіймивши її за шию, поцілував кріпко і коли її уста знов ніжно відповіли цілунком.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„НАРЦИЗИ".

Є люди залюблені в себе, а тому вони говорять і пишуть, що тільки вони правду знають, що лише вони розуміє, що лише їх методи доцільні, що лише вони покликані на провідників народу, чи на провідників ідей великих людей. Отакі люди ні про що не дбають, лише про прославлення самих себе. Старі Греки оповідають, що був такий чоловік, який усе дивився в зеркало й любувався своєю власною красою. Його звали Нарциз. З того й пішло називати таких в себе залюблених осібняків „Нарцизами".

Багато їх і серед нас. Є цілі організації таких нарцизів, що творять товариства взаїмної адорації. На кождих зборах можна почути їх запити: а що ви зробили, а чому ви зробили так, а ми хіба не казали, що не так і т. п. Вони вважають кождого разу потрібним пописатися своїм розумом, знанням, правдомовністю, народолюбством, чистотою принципів і т. п.

Нарцизам на заваді стоїть всяка інша людина, яка не належить до їх товариства взаїмної адорації, всяка інша організація, всяка інша справа, де не вони перші, й т. п. Своїми гугнавими й скрипучими голосами вони стараються витворити скрізь замішання й обкидати болотом усіх, що не з ними. Для них Український Народний Союз — „но ґуд". Для них „Свобода" — „но ґуд". Для них релігія й церква серед українського народу не істнують, або вважають це такою дрібничкою, що за неї не варт і згадувати. Для них українська штука, коли вони самі не прилизалися до неї, не істнує, й т. д.

Вони, як той шашель дерево, точать зорґанізоване життя народу й все заявляють, що лише вони одні „Обороняють Україну", що лише вони одні визволяють нарід.

НЕ РОЗУМІЮТЬ, ЧИ СВІДОМО КРАДУТЬ?

Бувають у світі ріжні крадіжі, а між ними є й літературні. Та мабуть цього не знають редактори деяких українських ґазет. Особливо рекорд у цьому бере „Канадійський Фармер", що передруковує зі „Свободи" живцем цілі передовиці, іноді фейлетони та інші статті співробітників „Свободи", але ніколи не зазначує, що це передрук зі „Свободи".

Нічого не маємо проти того, що працею наших співробітників користуються й інші ґазети, але журналістична етика вимагає в таких випадках зазначити, звідки зроблено передрук. Коли цього не зроблено, тоді такий передрук є звичайною крадіжю. Невжеж цього не знають редактори тих ґазет, що так поступають, чи може свідомо крадуть матеріял „Свободи"?

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ УМОВА ЗБОЧЕНІСТЬ.

Америка стала великою світовою державою тому, що в ній є монархічний устрій, який установив батько Америки Вашинґтон, і що тут ніколи ніяких виборів до ніяких установ не переводжено. Анґлія перетворилась у Велику Британію, державу світової величини, тому, що в ній нема ніякого парляменту, а король та імператор править, як диктатор. Франція перемогла Німеччину тому, що в ній панує „дідичний монарх"; а Німеччина та Австро-Угорщина тому програли війну, що вони були державами републиканськими, де панувала сваволя виборців, а не воля монархів і т. п.

В Росії тепер панує рай, до якого її допровадив монархічний устрій, а тепер той рай піддержує диктатура червоного царя Сталіна. Еспанська монархія й диктатура зробила цю країну славною на ввесь світ і могутною державою. Диктатура короля Пілсудського робить з Польщі могутню й щасливу державу, а король Карло з його клікою робить Румунію могутнішою й щасливішою.

Словом: там, де панує диктатура й дідична монархія і де нарід позбавлений усяких горожанських прав, як наприклад в Абисинії чи Готентотів, там держави розвиваються, їх народи культурні та щасливі. А там, де ріжні републики, парляменти та народоправство, а особливо, де панує демократія — не доведи Господи, як нарід бідує, держави злиденіють та занепадають.

Коли хто не вірить, що це „правда", той хай лише читає шикаґовську „Січ", де він знайде отаку проповідь і патякання.

А МИ НЕ ВІРИМО.

Нюйорська комуністична рептилька каже, що тепер Москва зірве свої переговори в Ризі з Румунією в справі поділу українських земель, бо румунські жандарми вбили на Дністрі 6 комуністів.

Та ми не віримо цьому, бо знаємо, що Сталін, щоб здобути собі спокій у Москві й можність „торгувати" й з Румунами, готовий сам розстріляти не шість комуністів, а кілька тисяч разів по шість.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕНВІЛ ПАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 328, повідомляє своїх членів, що на річних зборах 13 грудня вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Іван Скорний, предс.; Иосиф Ярош, заст.; Стефан Василишин, фін. секр.; Кароль Станькевич, кас.; Л. Возьний і П. С. Вакулінський, контр. комісія; кЯів Попко, завід. хорих. Ухвалено відбувати мітінґи в трету неділю по першім в 1932 році, в домі Иосифа Яроша. Слідуючий мітінґ відбудеться 17 січня, в годині 2-гій пополудни. Проситься всіх членів прибути точно на означений час, бо є дуже важні справи. — Секретар.

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 300, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 17 січня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів прийти і вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Є важні справи до полагодження. — Теодор Ковчак, предс.; Василь Олексюк, кас.; Яким Яцинич, секр.

ПОДЯКИ.

Я, членица С. П. Р. Богородиці, від. 148 У. Н. Союза, щиро дякую головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового $50.

Павлина Муцин,
Балтімор, Мд.

—o—

Нижче підписаний дякує Хвальному Головному Урядови У. Н. Союза за виплачення допомоги в сумі $50.

Володимир Діяк,
Бруклин, Н. Й.

—o—

Я нижче підписана складаю сердечну подяку високоповажаним урядникам за уділення мені $50 з фонду запомогового. Хай У. Н. Союз буде батьком для нас всіх і надальше, а славний понад усі організації в Злучених Державах.

Ева Ґарбінська.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА В НЮ ЙОРКУ.

Всі члени У. Н. Союза в місті Ню Йорку, а також відділові урядники, повинні явитися на

СПІЛЬНІ НАРАДИ

в справі злуки відділів У. Н. Союза

Наради відбудуться в Українськім Народнім Домі, 217-219 Іст 6-та улиця в Ню Йорку

В СЕРЕДУ, 20-го СІЧНЯ 1932 Р.

Початок в годині 8-мій вечером.

Доклад про злуку дадуть гол. секретарі У. Н. Союза, І. Каштанюк і Р. Слободян.

А. ПИТЛЯР,
гол. радний У. Н. Союза.

З українського життя в Америці.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Представлення на Рідну Школу.

Аматори жіночого товариства Українсько-американських Горожанок відограли представлення на Рідну Школу. Це представлення згодився з охотою відограти п. Сірчинський зі своїми приятелями аматорами без ніякої нагороди за свій труд, щоб тільки якнайбільше заохотити громадян до жертви на Рідну Школу в Ріднім Краю. Наше жіноче товариство помагало їм, скільки було наших сил, а тому, що в теперішню крізу наші люди найбільше потерпіли, то не можна було сподіватись великого успіху, бо до того це представлення дуже коштовне. Тому ми задоволені, що бодай маленькою лептою можемо допомогти Рідній Школі.

Загальний прихід був 95 дол., а розхід 75 дол. Лишилось чистого приходу 20 дол. З того мала бути виплачена нагорода режісерови п. М. Рибакови 5 дол., але п. М. Рибак заявив, що свою належитість звертає в користь Рідної Школи. За те йому товариство щиро дякує, бо тимсамим він дає примір, як треба жертвувати свій труд і час у користь просвіти свого народу.

Належиться признання вперше чергу всім аматорам, що не жалували часу й труду та старались вивязатися як найкраще в тяжкій штуці, а потім усім тим, що причинилися до успіху вистави.

Мокрина Клапко.

—o—

СТЕМФОРД, КОНН.

Міжнародня вистава.

Дня 12, 13 й 14-го листопада м. р. відбулася міжнародня вистава, котру відвідало поверх 6 тисяч людей. Українська година випала чудово. Перші виступили танцюристи школи балетмайстра п. В. Авраменка з Ню Йорку. Вони вивязалися знаменито, а саля гуділа від грімких оплесків публики. Потім виступив місцевий хор „Боян" на чолі з учителем П. Шавінським. Коли відслонено куртину, то на салі запанувала тишина. Кождий звернув очи на сцену, щоб налюбуватися прегарними строями, особливо на женщинах, що були мов цвитучі рожі ріжних кольорів.

Хор відспівав чотири пісні: „За Україну", „Далека ти, а яблизька нам", „Ой піду по коліна в в лободу" й „Сонце низенько". Можна сказати, що наша пісня не тільки зворушила серця наші, бо ми її розуміємо, але й зворушила й тих, що слів не розуміють, бо по скінченню кождої пісні сипалися рясні оплески.

Також треба зазначити, що українська будка з ураїнськими артистичними виробами й вишивками показала всім, що ми нарід культурний і працьовитий та що маємо великий скарб — наше народне мистецтво.

Комітет.

—o—

ВІЛІНҐ, В. ВА.

Листопадове свято.

Українська громада у Вілінґ обходила Листопадове Свято української державности. У неділю, 1 листопада, наш парох о. О. Ковальський помянув панахидою всіх погибших на полю слави синів України, а саме свято державности відбулось у неділю, 6 грудня, коли знову відправлено панахиду по Службі Божій, на яку прийшло богато народа.

Точно в 2-гій годині пополудни зійшлись місцеві та позамісцеві Українці на велику парохіяльну галю. Зелена могила вмаєна квітками з трираменним хрестом березовим, що стояла у церкві рано, була перенесена на галю, де о. Ковальський знову відправив панахиду. Потім приступлено до програми свята. Отець парох, якого вибрано головою Листопадового Свята, виголосив промову про ціль і значіння свята.

На головного референта покликано п. Василя Онишкова, правника з Пітсбурґа, котрий в ядерних словах зясував боротьбу за злучену, незалежну, суверенну Україну, що відбулася від перших днів революції у Росії та Австрії. Потім слідувала деклямація панни Люби Ковальської, доньки місцевого пароха, яка числить лише 12 літ, але дуже красно володіє українською мовою. Вона з чуттям віддеклямувала: „Україно, рідний краю, вітчино моя свята".

Велике враження зробив виступ панни Марії Бек, студентки прав з Пітсбурґа, що вийшла на сцену в козацькому однострою та пів години представляла імпровізованою поезією цілий перебіг української боротьби й незавидної сучасної долі українського народа.

У другій части свята, по десять хвилевій перерві, виступила з деклямацією старенька пані Юлія Суптельна, що з молодечою енерґією переповіла „Козачу смерть", довгу поему про геройську смерть батька й сина за волю і славу України. Гучні оплески були свідком оцінки присутних.

Стефан Куцло, здібний 12-літний хлопчина дуже гарно віддеклямував „Мово рідна, слово рідне".

П. Іван Бек, молодий правник з Пітсбурґа, мав головний виклад у другій части. Він бписав яскравими словами боротьбу Січових Стрільців за Україну. Він сам брав чинну участь у тій боротьбі, а тому яскравими образами передав терпіння наших соколів-козаків з Галицької Землі, так, що неначе на екрані живих образів усе переходило перед слухачами.

Місцевий хор з української католицької церкви під диріґентурою п. Стефана Грушкевича відспівав дуже вдачно слідуючі пісні: „Їхав стрілець на війноньку", „Ой летіла горлиця через сад", „І по сей бік гора", „Чи цеж тая керниченька, — у першій части; „Їхав козак за Дунай", „Ой лопнув обруч", „Вечірний дзвін", — у другій частині програми.

Треба признати, що як старші так і молодші співаки не жалували трурдів і співпраці разом з диріґентом, щоби спів вийшов так гарно. Дідочий спів під проводом тогож п. Грушкевича теж випав удачно. Діти відспівали слідуючі пісні: „Тобі, земле моя", „О Україно".

При кінці о. Ковальський закликав присутних складати пожертви на інвалідів і боєвий фонд. Всього було зібрано $47.95. З того розходу було $22.70. Осталось: для інвалідів $10, а на боєвий фонд $15.25. На згадку заслугують Українці з Веіртон, В. Ва., які численно прибули з віддалі 30 миль. Вони в останніх часах постановили вирвватися зпід ляцьких і московських впливів, бо раніше вони належали до польських і москвофільських орґанізацій, але постановили вернутись до суто українських товариств свого народу. Гимном „Ще не вмерла Украіна" і „Не пора" закінчено наше свято.

По всьому було дуже миле і сердечне приняття співаків і подальших гостей у. п. дяковчителя.

Комітет Свята.

ПОДЯКИ.

Я нижче підписана Анна Чмирід, членица відділу 212 Сестрицтва Пр. Д. М. Н. Помочи, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги $50, котрі мені придалися в моїм прикрім положенню, бо вже хорую довгий час. Кличу все жіноцтво, щоби вступало до нашої орґанізації, бо наш батько Союз всіх поратує в прикрій хвилі.

Анна Чмиріт,
Вілінґ, В. Ва.

—o—

Я нижче підписана членица відділу 284 У. Н. Союза щиро дякую головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50 з фонду запомогового, котрі мені в теперішню пору дуже помогли. Желаю якнайліпших успіхів У. Н. Союзови, хай жиє і розвивається наш Батько Союз.

Марія Іващук,
Іст Ст. Луіс, Ілл.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Жертва на Рідну Школу.

У Неділю, 20 грудня, відбулася забава в день уродин пані Вікторії Рутецької. Забава була в домі панства Слободянів, котрі уладили гостину, як несподіванку своїй приятельці.

Пані Ева Слободян запросила жінок, між котрими було поважне число з товариства Українок американських горожанок, як також були й дальші гості, як напр. секретар У. Н. Союза Р. Слободян з дружиною. П. Слободян забрав голос та висказав свою радість, що може бути присутним на святі в честь пані В. Рутецької.

Шановний бесідник у своїй промові висловив богато цінних слів про жінок, а між іншими сказав, що витає Українських Жінок міста Филаделфії як свідомих громадянок та похваляє членів жіночого товариства У. А. Горожанок, котрі прийшли на гостину в день уродин предсідательки свого товариства.

У промові п. Р. Слободян згадав про значіння жінки в громаді та в орґанізації й навів кілька прикладів з тих випадків, коли в історії ріжних народів жінки відігравали велику ролю.

На закінчення шановний бесідник сказав:

„Я з нагоди цього свята побажаю вам щастя в розвою вашої орґанізації та, як урядник У. Н. Союза, заявляю вам нашу симпанію. А ініціяторці цього свята, пані В. Рутецькій, не буду желати, щоб прожила сто літ, як то звичайно бажають, але одно її пожелаю, дочекатитися від нині за пядесять літ справляти другі такі уродини. А як будете жертвувати на яку народну ціль, то я від себе даю 5 долярів."

Пані В. Рутецька подякувала шановному бесідникови та всім гостям, як і родині Слободянів, а особливо пані Е. Слободян за таку милу несподіванку, та заявила, що в цієї нагоди складає дар на Рідну Школу в сумі 10 долярів. Решта гостей пішли за її прикладом та зложили разом 37 дол.

Зложили, як слідує: пані В. Рутецька 10 дол.; Р. Слободян 5 дол.; Г. Слободян і С. Рутецький по 2 дол.; по 1 дол. зложили пані: Е. Слободян, М. Насевич, А. Дубас, Р. Миколаїв, А. Рудакевич, М. Рутецька, А. Рій, Р. Кісь, Я. Рій, М. Ферис, Г. Угорчак, А. Марич, М. Лабяк, А. Вишиванюк, М. Клапко, Р. Карп і панна Чаплинська; пані: М. Костецька і Ю. Джемелик по 50 центів.

М. Клапко.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З весіля на Рідну Школу.

На весілаю в Тараса Ткачука, зложили гості на Рідну Школу 9 долярів, котрі переслано через Обєднання, як централю нашого народу. — Збіркою занялися Павло Гнатів і Роман Рибак.

Павло Гнатів.

—o—

ШАМОКИН, ПА.

Памяти Першого Листопада.

В неділю, 22. листопада, шамокінська громада, як минувлих літ так і сього року відсвяткувала панахидою з відповідною проповідю 13-літні роковини відновлення української державности й память героїв, котрі зложили свої голови за волю України.

Проповідь про значіння для нас листопадових подій і про геройство наших жовнірів, та про наш обовязок помогти героям-інвалідам виголосив о. М. Олексів дуже гарно і зворушаючо.

Відтак відправлено торжественно панахиду, підчас котрої зібрано $31.59, які вислано до „Обєднання", з призначенням для інвалідів.

А. І. Дроздяк.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

З Листопадового Свята на інвалідів.

Дня 22. листопада відбулось у нас Листопадове Свято, влаштоване з ініціятиви братств і товариств тутешньої громади.

Хорові продукції випали напричуд гарно; співали два хори: хор „Боян" і хор тов. „Луг".

Піднести треба заслуги п. Корикори, що в такім короткім часі зумів вишколити обидва хори, що так красно понисались на концерті.

Святочну промовву виголосив п. Галичин з Ню Йорку.

Підчас свята зібрано на інвалідів $47.15, котрі вислано через Обєднання до краю.

Більшими жертвами зложили: по $5: Тов. Зап. Січ, від. 155 У. Н. Союза, П. Гаврилів; по $1: М. Жилка, І. Горбусь, Д. Вовк, С. Гамусяк, п-ні Гаврилів, М. Війтів, С. Дембіцький, І. Благий, Фенчинський, о. М. Лисяк.

П. Щуцький.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З весіля на боєву акцію.

Дня 21. листопада м. р. відбулося весіля Олександра Цюпи з Анною Бойко, донькою Йосифа. При весілій забаві гості не забули за край. На зазив гр. М. Проборівського гості зложили $8.50, які вислано через „Обєднання".

Жертви зложили слідуючі: по $1: А. Цюпа, М. Бойко, З. Кіт, М. Проборівський; по 50 ц.: І. Гольовач, М. Копернюк, П. Бойко, М. Федищин, Д. Бойко, Ст. Бардачевський, А. Дзаман; по 25 ц.: В. Кінаш, Анеля Сарахман, І. Околіта, Вар. Пригарська.

М. Проборівський.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Гром. В. Дроботій переслав через Обєднання $191 на визвольну боротьбу. Гроші зібрано на протестаційному вічу, улаштованому відділами О. Д. В. У. в Ню Йорку.

—o—

НАНТІКОК, ПА.

Збірка на інвалідів.

На забаві у Миколи Вовка гості зібрали на Рідний Край $15. Зложили слідуючі особи: Ю. Бабак $3; по $2: М. Вовк, О. Ґурґула, М. Савчук, Я. Савчук, Т. Бабак; по $1: М. Семчишин. — Дрібними датками зібрано $1. — Разом $15. — Гроші призначено на інвалідів.

Теодор Бабак.

—o—

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На Рідну Школу.

На уряджений вечері на Тенксґівінґ Дей Українсько-Американським Горожанським Клюбом для своїх членів, гості не забули і за Рідну Школу, на котру зложили $9.

З Листопадового Свята, що відбулося 15. листопада в литовській ґалі, лишилося 3 доляри й 7 центів.

Разом вислано через Обєднання на Рідну Школу $12.07.

Ю. Грицай.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(39)

Через джунглі пробиралися пятьдесять потвор з міста Опар. Попереду їх ішла жрекиня Ла. Вони були узброєні короткими киями й ножами. Сама жрекиня Ла не мала зброї. Одинока її зброя, „жертвенний ніж", зник разом з Тарзаном. От саме для пошукування цього ножа перший раз у свому життю Ла вийшла за мури міста. Вся ватага під її проводом ішла мовчазна й страшна. Вона була люта на білу людину, що зганьбила святість храму сонця.

Задумана й люта була Ла. Адже отой Тарзан одняв від неї „жертвенний ніж", який переходив з роду в рід і який був ознакою власти й надлюдської сили того, в чиїх руках він знаходився. Лише той ніж робив Ла верховною жрекинею й давав їй право правити мешканцями Опару. Тепер не лише цей „жертвенний ніж" зник, але Тарзан зневажив святість храму й жертвенного престола, ратуючи звідти того, що вже був призначений богови сонця.

—o—

Ла не забула також, що Тарзан відкинув її любов до нього. А вона знала, що була такою красунею, за якою кождий упадав. Зприводу її краси божеволіли нераз деякі мешканці Опару, стративши надію набути ласку Ла. Вона пригадувала собі, як просила Тарзана лишитися з нею й любити її, а також, як він відкинув її, потрутив геть і зневажливо лишив її перший раз, а другим разом ограбував зі „святого ножа" й власти.

—o—

Ла палала тепер люттю до Тарзана й мріяла про те, яку вона придумає йому помсту, як тільки знайде його. Напевно вона буде довший час мучити його на ріжні способи, поки „жертвенний ніж" не пробе його серця. Крім мешканців Опару Ла взяла з собою ще три величезні малпи, котрі мали стати у великій пригоді своєю силою, зручністю й інстинктом. Вже довший час отся ватага блукала по джунґлях, але сліду Тарзана ще не знайшла.

—o—